

LANDMARKS OF THE ANIME CULTURE IN ROMANIAN LITERATURE

Adrian Nicolae Cazacu

PhD. Student, Bucharest University of Economic Studies

Abstract: The anime culture, a media culture which revolves around the Japanese animation, begins to make its presence known in Romania, after the year '89.

The Japanese animation, known as "anime", has been welcomed by the Romanian public, mainly due to the richness of treated themes and motifs.

Some of these motifs come as an exotic element, of novelty, being characteristic to the Japanese culture, universal culture and science fiction. The other ones are familiar motifs to the Romanian public, already existing in the local culture. It is about the themes and motifs in the Romanian literature and folklore, which find their counterpart in the Japanese animation. To these themes and motifs, we shall make reference in the present paper.

Keywords: culture, anime, literature, poetry, faerytale, folklore

Cultura anime, reprezentată, inițial, de animația japoneză, denumită „anime”, a fost primită, mai întâi în America, unde anime-urile au fost localizate în limba engleză. Limba engleză, fiind o limbă de circulație internațională, în contextul unei lumi aflate în plin proces de globalizare, cultura anime s-a răspândit în multe țări din lume, printre care și România, unde s-a integrat foarte bine în mediul cultural autohton. Pentru a explica această asimilare a unei culturi de origine japoneză în plaiurile noastre mioritice, este necesar să analizăm acest fenomen începând cu perioada pătrunderii culturii anime în S.U.A. Animația japoneză a fost foarte bine primită în S.U.A., acest lucru datorându-se, în mare parte, bogăției de teme și motive ale acestor filme și seriale de animație, cât și a stilului artistic propriu.

O parte din motivele și temele din anime-uri se regăsesc în folclor, în literatura clasică universală, precum și în alte forme ale creației artistice, cum ar fi teatrul. Aceste similitudini, oferite privitorului în stilul artistic unic, caracteristic anime-ului, îi descoperă acestuia o perspectivă nouă asupra unor teme și motive deja familiare. Alături de aceste motive și teme, anime-ul aduce motive și teme din folclorul și istoria Japoniei, combinate cu idei științifico-fantastice, toate mixate într-un produs nou, inedit, denumit „anime”.

Elementele noi au fost considerate de către public ca fiind *exotice*, iar cele vechi au fost considerate un punct de plecare, o *ancoră* (în sens metaforic) a asimilării acestei culturi. Motivul acestei bogății tematice se datorează schimburilor interculturale, realizate de Japonia, în timpul ocupației americane. Nu voi stăruii asupra acestui aspect, deoarece l-am analizat în lucrări distincte, publicate în reviste de specialitate.

În momentul în care cultura anime a intrat în spațiul cultural românesc, a găsit elemente culturale comune, de la care a început asimilarea acesteia. Românii au luat contact, neoficial, cu anime-urile, vizionând posturi de TV străine, în perioada anilor '80, ca, ulterior, după '89, televiziunea română să difuzeze o multitudine de filme și seriale anime. Exemplul acesteia a fost preluat și de posturi de televiziune apărute ulterior, ca PROTV și Antena 1, după 2000 existând chiar posturi specializate, dedicate anime-urilor (A+, Animax).

Audiența mare a acestor desene animate a condus la integrarea culturii anime în spațiul cultural carpato-danubiano-pontic al țării noastre.

Integrarea anime-ului în cultura românească a fost facilitată de elementele culturale autohtone, deja existente.

Folclorul românesc este caracterizat printr-o bogăție de teme și motive, multe dintre acestea constituind surse de inspirație pentru clasicii literaturii noastre. Multe dintre aceste teme și motive sunt specifice literaturii românești, altele își găsesc corespondent în literatura universală. De asemenea, multe dintre temele și motivele existente în literatura românească, de inspirație folclorică și nu numai, își au corespondentul în motivele și temele abordate în anime-uri. Spre exemplu, în opera eminesciană, în mare parte de inspirație folclorică, găsim **tema iubirii neîmplinite**, asemenea iubirii pe care o Luceafărul o simte pentru Cătălina, combinat cu **tema întâlnirii a două lumi diferite**, lumi din care provin cei doi, fapt ce constituie o piedică în concretizarea sentimentelor, acest lucru necesitând sacrificii. Tema iubirii neîmplinite apare pentru prima dată în anime-ul de succes internațional „Windaria” („Țara vânturilor”) sau „A fost odată ca niciodată” („Once upon a time”-titlu dat ulterior localizării sale în America, de către Carl Macek). În acest anime, ne este prezentată iubirea imposibilă dintre Jill, prințul unei națiuni cuceritoare numite Paro, ghidat de ambițiile tatălui său, și Ahanas conducătoarea unei mici națiuni, regatul Itha, bogată în resurse naturale. Pe fondul războiului dintre cele două regate, se desfășoară, în secret, iubirea celor doi protagoniști, care se luptă să rămână fideli iubirii lor, cât și obligațiilor față de lumea în care trăiesc. Deși iubirea îi ajută pe cei doi să depășească obstacole de natură socială(eroul se va afla în situația extremă de a-și ucide tatăl, pentru a împiedica distrugerea regatului Paro) și greutăți insurmontabile, precum înfruntarea unor creaturi înfricoșătoare, contextul lumii materiale va împiedica realizarea acesteia. Singura cale de a evada dintr-o lume dominată de conflict, este văzută de creator ca fiind trecerea în neființă a celor doi protagoniști, regăsind în context tema **eros și tanatos**, prezentă și în opera eminesciană. În același anime, urmează tema **trupului ca o închisoare a sufletului**, și tema **reîncarnării**, cei doi îndrăgostiți, aflați în neființă, așteptând să se reîncarneze într-o lume materială a binelui. Într-un context mai optimist, tema iubirii neîmplinite, alături de **tema întâlnirii dintre lumea supranaturalului și cea reală**, apare în serialul anime de succes mondial, „Inuyasha”. Protagonistul, pe jumătate demon, intră în lumea reală pentru a fura un giuvaer sacru, ce avea puterea de a-i completa latura demonică. Pentru realizarea acestui scop, Inuyasha o va seduce pe preoteasa Kagome, paznicul acestui obiect. Descoperind adevăratele intenții ale lui Inuyasha, ea încearcă să-l oprească și este rănită mortal de către acesta. Înainte de a muri, Kagome îl străpunge pe Inuyasha cu o săgeată fermecată, aruncându-l într-un somn de sute de ani. Soldații templului recuperează giuvaerul, care va rămâne sub paza familiei preotesei, timp de generații. Spiritul lui Kagome se reîncarnează după sute de ani, în persoana unei fete de liceu, descendentă a preotesei, care-l va trezi pe Inuyasha, astfel că iubirea lor capătă o a doua șansă, exprimând **tema iubirii care transcende timpul**.

În opera eminesciană regăsim tema iubirii neîmplinite, în poezii, cum ar fi: „Lacul”, „Floare albastră”, „Dorință”, „Adio” și „Sara pe deal”. În opera eminesciană, este un ideal oniric neîmplinit. La fel ca în anime-urile menționate, povestea de iubire are loc, adesea, într-un spațiu magic și plin de mister, reprezentat de codru. Arborele este sacru și îi îmbracă pe tineri cu veșmântul nevinovăției, asemenea copacului lumii din „Windaria”. De asemenea, prezente sunt, atât în opera eminesciană, cât și în anime-uri: lacul, luna și mulțimea de flori, ce constituie elemente ale spațiului etern, atemporal, în care se consumă iubirea.

Iubirea pământeană rămâne mereu neîmplinită în opera eminesciană:

„Dar nu vine...singuratic
În zadar suspin și sufăr
Lângă lacul cel albastru
Încărcat cu flori de nufăr”. („Lacul”)

Tristețea protagonistului din poezia eminesciană este asemănătoare cu tristețea eroului din „*Windaria*”, care-și așteaptă iubita moartă să revină din neființă, să se reîncarneze.

Dacă visul de iubire se destramă, în poezie, iubita se va pierde, treptat, în mit:

„*Căci astăzi, dacă mai ascult
Nimicurile –aceste,
Îmi pare-o veche, de demult
Poveste.*” (“*Adio*”)

Exact ca în poezia eminesciană, iubita se pierde în mit, și devine, în anime, contextul în care eroul începe refacerea propriei lumi, sfârșimate de război.

În opera eminesciană apare și **mitul zburătorului**. Acest mit stă la baza poemelor „*Luceafărul*” și „*Călin(file de poveste)*”. Ele au ca subiect dragostea dintre o muritoare și o ființă nemuritoare, aparținând altei lumi. Numai în „*Călin(file de poveste)*”, iubirea are un final fericit. În anime-ul „*Inuyasha*”, asistăm la dragostea dintre o muritoare și o ființă nemuritoare dintr-o altă lume, cărora, deși destinul le împiedică consumarea acesteia, forța iubirii lor reunește spiritul lui Kagome, reîncarnată după sute de ani, cu iubitul ei, Inuyasha. Călătoria către el se face într-o lume de vis, asemenea celei din „*Alice în țara minunilor*”, eroina cade într-o fântână, ea ajungând într-un spațiu oniric, care o reîntoarce la timpul primordial, unde cele două suflete îndrăgostite se regăsesc.

Un alt motiv romantic din opera eminesciană este **imaginea bătrânului dascăl**, care reprezintă geniul. În acest motiv se află, în antiteză, elementele înfățișării umile și al interiorului de savant. În anime, găsim un motiv similar și recurent, cel al **bătrânului mentor sau maestru al artelor marțiale**, care duce o existență ascetică și, sub înfățișarea umilă a unui bătrân sau a unui vagabond, ascunde puteri miraculoase, uneori chiar de semizeu, putând să distrugă chiar corpurile cerești, așa cum a demonstrat maestrul Muten din anime-ul „*Dragon Ball*”.

Astfel, atunci când protagonistul anime-ului menționat, se transformă, sub influența lunii, în *Oozaru*-creatură fantastică, reprezentând alterego-ul său demonic, maestrul Muten distruge luna pentru a-l readuce la condiția umană.

Tema **nașterii și stingerii Universului**, prezentă în poemul „*Scrisoarea P*”, împreună cu tema **nașterii și surpării marilor civilizații**, din „*Memento mori!*” și „*Împărat și proletar*”, și de asemenea, **întoarcerea la timpul mitic**, considerată ca o salvare de la prăbușirea civilizației, despre care vorbea tribunul-proletar, „*vremile aurite/ Ce mitele albastre ni le șoptesc adesea*”, se găsesc sub forma unui *coctail science fiction*, livrat spectatorului în anime-ul „*Phoenix Firebird*”. Ca și în opera eminesciană, singura cale de scăpare a personajelor în fața sfârșitului iminent al civilizațiilor și al Universului cunoscut, este reîntoarcerea la timpul mitic, în care, cu ajutorul lor, omenirea are parte de o a doua șansă.

O altă temă care apare recurent în anime este **tema generală a basmului**, și anume: **lupta dintre bine și rău**, alături de teme ca: dreptatea și eroismul. De asemenea, multe motive din basme sunt prezente și în anime-uri, ca de exemplu: eliberarea ostaticilor, lupta împotriva dușmanului cu chip de om sau de monstru; anularea unor vrăji, etc

Motivul **însemnarea eroului** este prezent în serialul de animație „*Runonni Kenshin*”, aflat în strânsă legătură cu identitatea eroului și cu destinul său.

Motivul **înarmarea eroului cu o armă năzdrăvană sau magică** care-l va ajuta să depășească obstacolele este recurent, de asemenea, în multe anime-uri și poate oferi și unor persoane slabe fizic puterea de a depăși obstacole inimaginabile, cum este cazul protagonistei din „*Sailor Moon*”.

Fantasticul, element comun și recurent în anime-uri, apare și în proza românească, ca de exemplu, în opera lui Mircea Eliade.

Concluzie

La întâlnirea dintre cultura anime și cultura românilor a existat o conjunctură favorabilă, datorată unor repere culturale existente în literatura română. Asemenea publicului american, publicul român a găsit în anime o latură cunoscută, familiară, și o latură nouă, exotică, împreună fiindu-i prezentate într-un limbaj artistic nou și inedit. Este de înțeles de ce cultura anime s-a integrat în comunitatea culturală română. Acest proces complex continuă să se desfășoare și în prezent.

BIBLIOGRAPHY

1. DENISON, R.: "Transcultural creativity in anime: Hybrid identities in the production, distribution, texts and fandom of Japanese anime", *Creative Industries Journal*, 3, 3, Ed. Intellect Ltd Major Papers, University of East, Anglia, 2010
2. GHEORGHE, F. *Mihai Eminescu – Analize și sinteze*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977
3. HARRIS, W., A.: *Animation, Globalization, and Cultural Identity With Special Reference to American and Japanese Media Culture*, GA, Savannah, 2013
4. ITO, M.(coord.): *Fandom unbound : otaku culture in a connected world*, Yale University Press, New Haven, 2012
5. NAPIER, J., S.: *From Impressionism to Anime: Japan as Fantasy and Fan Culture in the Mind of the West*, Palgrave Macmillan, New York, 2007
6. POPOVICI, D. *Poezia lui Mihai Eminescu*, Ed. Albatros, Cluj, 1972
7. <http://myanimelist.net>